

VERSLAG

INFORMATIEBIJENKOMST

Kennisbijeenkomst over
landbouw en water

DEELNEMERS

Waterschap
Zuiderzeeland:
heemraad S. Schelwald,
heemraad
J. Nieuwenhuis,
de heer R. Nieuwenhuis,
de heer J. de Jager,
mevrouw A. Bies,
mevrouw C. Jannenga.

LTO Noord:
de heren S.J. Schenk,
P. Prins en A. Michielsen.

Centrum voor Landbouw
en Milieu:
de heer G. Kuneman.

Louis Bolk Instituut:
de heer N. van Eekeren.

Alterra:
de heer P. Schipper

MWH:
de heer B. Swart

OPGEMAAKT DOOR

Bureau Greidanus:
mevrouw H. Greidanus.

AFSCHRIFT

Deelnemers

BIJLAGE

Terugmelding van de groepen over kansen en mogelijkheden

De deelnemers zijn uiteengegaan in 7 groepen, waarbij de agrariërs zijn ingedeeld in de groepen A, B, C en D. De overige deelnemers zijn verdeeld over de groepen E, F en G. In deze groepen is aan de hand van een lijst besproken waar kansen en mogelijkheden liggen voor het aanpakken van knelpunten.

Groep A

Waterhuishouding: erfafspoeling

Groep A heeft 2 van de 4 pagina's besproken en vindt erfafspoeling een belangrijk punt, omdat het daarbij vaak gaat om piekbelastingen in het waternet. Als het om dit onderwerp gaat, zijn er verschillen tussen veehouderijbedrijven en akkerbouwbedrijven. Binnen de groep was men het erover eens dat iedereen eraan moet werken erfafspoeling te voorkomen. Het is mogelijk om met behulp van eenvoudige oplossingen te zorgen dat de stromen niet in het oppervlaktewater komen, maar ergens gebufferd worden. Er moeten praktische oplossingen komen en niet nog meer regeltjes. Samen moet naar oplossingen worden gezocht om een win-situatie te krijgen.

Waterhuishouding: akkerranden

Het inrichten van de akkerranden is op de lange termijn van belang. De kunstmeststrooier moet zo ver mogelijk van de sloot af blijven. Als er een goede vergoedingsregeling is om dit te compenseren, zijn de akkerbouwers en veehouders graag bereid van bloemen of gras een bufferzone te maken. We moeten echter af van subsidies voor 3 of 4 jaar, er samen met meerdere partners (overheid, waterschap) moet worden gezorgd dat het watersysteem hiervan profiteert.

Bodembeheer: organische stof

Het huidige mestbeleid moet veranderen. Nu wordt uitgegaan van nutriënten (stikstof en fosfaat) in plaats van dat er wordt uitgegaan van organische stof. Als de organische stof-balans bij bedrijven neutraal is, is dat een goed basisinstrument. Hiervan moeten de nutriënten worden afgeleid en niet andersom. Het wordt een hele slag met de overheden om dit voor elkaar te krijgen. Maar mede ten gevolge van het huidige mestbeleid wordt nu achteruit geboerd op organische stof.

Groep B

Groep B kan zich vinden in de opmerkingen van groep A over organische stof. Het organische stof-gehalte moet op peil blijven om te zorgen dat het bodemleven en de productie goed blijven.

Bodembeheer: groenbemester

Goede groenbemesting is een bodemverbeteraar die nodig is voor een goede beworteling. Het gebruik is wel afhankelijk van de omstandigheden, het ene jaar is groenbemesting wel mogelijk en het andere niet. Overheden

moeten de grondgebruiker wel de ruimte geven om te bepalen hoe lang het op het land mag staan.

Bodembeheer: niet-kerende grondbewerking

In groep B waren verschillende meningen over haalbaarheid en prioriteit. De helft van de groep vindt niet-kerende grondbewerking haalbaar. "Je moet durven beginnen."

Bodembeheer: brede banden

De voorkeur gaat ernaar uit om bezig te gaan met brede banden en druk. Hierbij is het belangrijk op het juiste moment te starten met de grondbewerking, eventueel de keus te maken een dag later te starten.

Bodembeheer: teelt diepwortelende gewassen

Het nut hiervan spreekt voor zich.

Groep C

De woordvoerder van groep C, de heer Wim Stegeman, weet uit ervaring dat de aspecten die van belang zijn bij niet-kerende grondbewerking goed in te vullen zijn.

Bodembeheer: niet-kerende grondbewerking

Het vraagt een systeembenadering, vergelijkbaar met van gangbare naar biologische landbouw gaan. In het algemeen is hierover te weinig kennis, maar het is wel kansrijk. Een aantal mensen is hiermee al bezig of kijkt naar deelaspecten hiervan. Niet-kerende grondbewerking is nog niet erg actueel, maar heeft potentie. De organische stof is de motor van de bodem. Ploegloze telers lopen echter tegen beperkingen aan die veroorzaakt worden door de regelgeving. Wat dat betreft moeten er nog barrières geslecht worden.

Bodembeheer: groenbemester

In de inleiding werd aandacht besteed aan de verhoging van het gehalte organische stof, maar minstens zo belangrijk is het vasthouden van nutriënten. Uitspoeling moet worden voorkomen, want nutriënten zijn belangrijk voor de voeding van het bodemleven.

Groep D

Waterhuishouding: voorkomen erfafspoeling

Bodembeheer: grondbewerking

Erfafspoeling en grondbewerking werden als belangrijkste punten gezien. Van groep D zijn 11 van de 12 boeren bereid aan een pilot mee te werken. In de discussie werd gesteld dat er behoefte is aan onafhankelijke en objectieve informatie om keuzes te kunnen maken over bijvoorbeeld het organische stof-gehalte. Ondernemersvrijheid is van groot belang. Barrières slechten en werken aan het vergroten van onderling vertrouwen waren in deze groep ook aan de orde.

Groep E

Groep E is een groep van niet-agrariërs. In deze groep zaten de mensen van waterschappen, provincie, gemeenten en een adviesbureau.

Collectieve actie boeren

Deze groep pleit voor een collectieve actie van gezamenlijke boeren. Er zijn veel maatregelen die de individuele boeren moeten nemen, deze kunnen ook gezamenlijk worden uitgevoerd. In een van de discussies ging het over de nieuwe subsidieregeling die eraan komt. Deze subsidie kan als individuele boer worden verkregen bij een bepaald percentage natuurbeheer en/of berging. Wellicht is het ook mogelijk als collectief aan het vereiste percentage te voldoen. Met bijvoorbeeld 10 boeren aan 2 procent berging voldoen, is makkelijker te realiseren dan dat iedere

individuele boer daaraan moet voldoen. De wetgeving moet dit dan wel mogelijk maken.

Bij zowel maatregelen betreffende waterhuishouding als bodembeheer is informatie en communicatie belangrijk. Maatregelen tegen erfafspoeling lijken makkelijk, ze staan al heel lang op de lijstjes, maar zijn kennelijk toch moeilijk realiseerbaar.

Groep F

Groep E is ook een groep van niet-agrariërs. In deze groep zaten mensen van waterschappen en gemeenten. De discussie ging hier voornamelijk over waterhuishouding op orde houden en de bodemstructuur verbeteren.

Kringloop sluiten

Het is belangrijk op gebied van waterhuishouding en bodemstructuur de kringloop te sluiten.

Belangrijk bij waterhuishouding op orde zijn: erfafspoeling, verbeterde ontwatering (maatwerk), akkerranden, verbetering bodemstructuur, beworteling, maaisel t.b.v. bodemverbetering.

Groep G

Mevrouw Groen zat in de groep van de provincie, ze vertelt dat deze groep het onderwerp waterhuishoudkunde indringend heeft besproken. Qua prioriteit sluit deze groep zich aan bij wat er al is gezegd.

Regelbare drainage

Peilgestuurde drainage heeft deze groep regelbare drainage genoemd. Niet omdat het voor Flevoland al een volledig bewezen maatregel is, maar wel omdat de verwachtingen op veel fronten hoog zijn. Kijkend naar elders in Nederland blijken op gebied van waterkwaliteit effecten te verwachten. Het geeft de boeren een mooi instrument om scherp te sturen op de waterhuishouding. Het waterschap moet zich hierop aanpassen. Het kan in bepaalde situaties een aanvulling zijn op het bestaande waterbeheer.

Paneldiscussie:

Het panel bestaat uit:

- mevrouw Reina Groen, provincie Flevoland;
- de heer Arnold Michielsen, provinciaal voorzitter LTO-Noord;
- de heer Wim Stegeman, lid Agrarische Natuurvereniging Akkerwaard;
- mevrouw Lida Schelwald, heemraad waterschap Zuiderzeeland.

De heer Michielsen is blij dat de opkomst vandaag zo goed is en dat de ondernemers enthousiast zijn om daadwerkelijke stappen te gaan zetten. De heer Stegeman was in eerste instantie op zoek naar de aanleiding van deze bijeenkomst en dat werd goed verwoord in de inleiding van vanmorgen.

Mevrouw Groen is beleidsmedewerker water en merkt de afgelopen jaren dat het steeds belangrijker is daarbij ook op de bodem te letten. Naast deze beleidsvelden hebben ook economie en bedrijvigheid grote prioriteit bij de provincie en vandaag is duidelijk te zien dat al die beleidsvelden bij elkaar komen.

Mevrouw Schelwald proeft vandaag vooral veel positieve energie. Het valt op dat het kringloopdenken steeds meer op gang komt en dat dit terug te zien is in de maatregelen die de groepen voorstelden.

De heer Michielsen stelt voor met provincie, waterschap, LTO en een onafhankelijk beleidsmedewerker een stuurgroep te vormen. Dit moet snel gebeuren want half maart gaan de boeren het land in en is men met andere zaken bezig. Die stuurgroep moet volgende week bijeenkomen en binnen 2 weken het gebied ingaan om te kijken of een pilot gerealiseerd

kan worden. Het is belangrijk dat er meteen concrete afspraken worden gemaakt.

Mevrouw Schelwald is hiertoe bereid. Naast waterkwaliteit gaat het ook over waterkwantiteit en daarom stelt ze voor dat ook heemraad Naaktgeboren bij deze bijeenkomst aanwezig is. Er moet een aanzet gegeven worden en daarna moet plaatsgemaakt worden voor degenen die de projecten op gaan pakken.

Mevrouw Groen gaat vragen of gedeputeerde Bert Gijsberts aan deze stuurgroepbijeenkomst wil deelnemen.

De heer Stegeman is van mening dat er voor de koepel agrarische natuurverenigingen ook wel een rol weggelegd is. De projecten "akkerranden Flevoland" en "bloeiend bedrijf" lopen af en het is belangrijk dat de mensen die nu actief zijn ook actief blijven.

De heer Riemens wil graag dat de belangrijkste punten die vandaag genoemd zijn op papier gezet en verspreid worden. Via de Agrarische Nieuwsbrief van Waterschap Zuiderzeeland kan ook de rest van de 1800 agrariërs op de hoogte gesteld worden.

Een van de aanwezigen is van mening dat het waterschap zich moet bezighouden met zijn kerntaak; het wegmaken van water. Hij nodigt het bestuur uit bij hem op het bedrijf te komen kijken. Zijn bedrijf in Zeewolde heeft erg veel last van water. Bij hem, maar ook in zijn omgeving, wordt de wateroverlast met het jaar erger.

Mevrouw Schelwald belooft dat er binnenkort iemand van het waterschap komt kijken of hier iets aan gedaan kan worden.

De heer Van der Kooij was begin negentiger jaren betrokken bij een heel groot akkerbouwproject in Flevoland en begin 2000 bij een erfafspoelingsproject. Nu hoort hij dezelfde geluiden als toen. Hij vraagt zich af hoelang er nog doorgedaan wordt met pilots voordat het daadwerkelijk ingevoerd wordt.

De heer Michielsen antwoordt dat door de pilots bewustwording bij de ondernemers wordt gecreëerd. Het project erfafspoeling is door de sector zelf opgepakt en is niet bij een pilot gebleven. Bij de veehouderijsector legt men nu massaal een strodek onder het kuilvoer om erfafspoeling te verminderen. Als het de ondernemers duidelijk is dat er een probleem is, zijn ze bereid er iets aan te doen. Het is niet de bedoeling dat deze pilot vrijblijvend is, maar dat wordt gewerkt aan de droom zoals de heer Swart die heeft uitgesproken.

De heer Van Woerkom wil graag dat de initiatieven die er al zijn in het traject dat nu gestart wordt een plekje krijgen en meegenomen worden. Mevrouw Schelwald reageert dat de heer Van Woerkom een van degenen is die met idee van deze dag zijn gekomen. Hij is met een heel enthousiast verhaal bij het waterschap gekomen, dat in het verlengde ligt van hetgeen vandaag is besproken. Ze is het ermee eens dat goede initiatieven een plekje in het geheel dienen te krijgen.

De heer Michielsen wil met deze pilot een snelle start maken. Er zijn knelpunten waarvoor al oplossingen gevonden zijn, deze oplossingen kunnen gebruikt worden. In het gebied ten noordwesten van Schokland neemt de bodemdaling zorgelijke vormen aan. De daling verloopt daar sneller dan verwacht werd. Wellicht kan er in dat gebied of in het gebied rond Emmeloord en Espel iets worden gedaan aan organische stofverbetering op de wijze zoals vandaag besproken. Veel zaken die vandaag zijn aangedragen kunnen in een project worden opgepakt. Mevrouw Groen vertelt dat de provincie op verschillende gebieden iets kan betekenen. De provincie besteedt veel aandacht aan innovatie in de landbouw, een voorbeeld hiervan is "Flevoland als Showcase". Hierbij worden de vele initiatieven die er in Flevoland zijn in de etalage gezet. Dit zou kunnen leiden tot een soort superetalage bij de Floriade over 9 jaar. De provincie benadert de bodem meer integraal. Het wordt steeds duidelijker dat water- en bodembeheer in elkaars verlengde liggen of zelfs een eenheid vormen. De provincie ondersteunt dit initiatief vanuit verschillende rollen.

De heer Veenink vindt het erg prettig dat de heer Michielsen zo snel actie wil ondernemen. Hij is het ermee eens dat er geen tijd meer verloren moet gaan. Alle maatregelen die de heer Schenk naar voren heeft gebracht kunnen dan bewaarheid worden. Hij is van mening dat de landbouw aan de vooravond staat van een slag die nu gemaakt kan worden. Hij onderstreept dat het wel voortvarend opgepakt moet worden. LTO Flevoland kent diverse afdelingen die hier intensief bij betrokken kunnen worden. Zij kent als geen ander het gebied. Juist het kleinschalig oppakken in het gebied biedt kansen.

Een van de aanwezigen stelt dat vandaag informatieoverdracht over de problemen heeft plaatsgevonden. Hoe loopt na de start van de pilot de communicatie?

De heer Michielsen antwoordt dat communicatie een van de vaste agendapunten zal zijn. Hiervoor zijn 3 kanalen beschikbaar: via provincie, waterschap en LTO. Er zijn dus voldoende mogelijkheden om te communiceren.

Mevrouw Schelwald vult aan dat al toegezegd is dat alles wat vandaag gewisseld is via de Agrarische Nieuwsbrief wordt gecommuniceerd. Het komt ook op de site van het waterschap te staan. Bij de start van de pilot kan op dezelfde manier gecommuniceerd worden.

Een van de aanwezigen heeft een vraag over waterberging. Het waterschap heeft een enquête rondgestuurd over herprofilering van de kavelsloten. De conclusie van vandaag is dat gesloten waterberging (waterberging in de bodem) het belangrijkste is, omdat die hoeveelheid water vele malen groter is dan de hoeveelheid water in de sloten.

Mevrouw Schelwald antwoordt dat de herprofilering noodzakelijk is omdat de waterberging in de sloten van Flevoland gering is. Daarnaast moet optimaal gebruik worden gemaakt van de capaciteit die in de bodem nog aanwezig is. In dit gebied is het een én-én-verhaal en geen of-of-verhaal.

De heer Rob Nieuwenhuis onderschrijft het idee om met pilots te gaan werken, pilots zijn bij uitstek geschikt om nieuwe ideeën en nieuwe concepten uit te werken en te demonstreren dat het werkt. Op het lijstje staan ook zaken die al eerder geprobeerd zijn en die hun waarde hebben bewezen. Daarop moet nu ook ingezet worden, zodat het beter en integraler uitgerold kan worden. Een nieuwe pilot is dan niet meer nodig. Hij vraagt of de stuurgroep deze opmerking kan onderschrijven.

De heer Stegeman antwoordt dat er al verschillende studiegroepen zijn. Bijvoorbeeld de 9 veldleeuwerik-groepen, met ongeveer 12 boeren per groep, zijn al behoorlijk uitgerold. Bij deze groepen staat de bodem centraal en is kennis heel belangrijk. Hij beaamt dat er al veel gebeurt, het is niet de bedoeling dat het wiel opnieuw uitgevonden wordt. Het is algemeen bekend dat er wat gedaan moet worden aan de bodemstructuur in Flevoland.

De heer Michielsen vult aan dat het waterschap vorig jaar heeft meegewerkt aan de gewasbeschermingsbijeenkomsten in diverse plaatsen in Flevoland. Bij deze bijeenkomsten is aandacht gevraagd voor emissie, afspoeling en hoe met de spuit omgegaan moet worden. Het bewustwordingsproces is heel belangrijk.

Mevrouw Schelwald stelt dat er al veel maatregelen bekend zijn. Als het nut daarvan is bewezen, kunnen ze uitgerold worden.

De heer Swart constateert dat alle neuzen dezelfde kant op staan. Dat stemt hem zeer positief. Het was een nuttige dag.

De heer Prins vindt het een geslaagde dag. Het is vooral belangrijk dat voor ogen wordt gehouden dat de boeren hierin moeten gaan investeren en dat ook van de overheid investeringen worden gevraagd.

Afsluiting:

De heer De Jager dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng. Wellicht is het goed jaarlijks zo'n bijeenkomst te houden en de resultaten

van de pilots te volgen. Hij spreekt de hoop uit dat de droom van de heer Swart uitkomt en wenst iedereen wel thuis.